

Nr 150

Utlåtande i anledning av väckt motion om nedbringande av kostnaderna för den statliga heraldiska verksamheten.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren av herr *Hamrin* i Jönköping m. fl. väckt motion (II: 327) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om en utredning snarast möjligt i syfte att nedbringa kostnaderna för den statliga heraldiska verksamheten, förslagsvis genom att densamma omorganiseras efter mönster från förhållandena i Danmark.

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande av riksarkivet, som anfört följande.

I den redogörelse för statens heraldiska verksamhet, som riksarkivet avgav i underdånigt yttrande den 14 oktober 1959, lämnades siffror för inkomstutfallet för budgetåren 1955/56—1958/59 (s. 9). Inkomsterna för därpå följande budgetår har utgjort:

1959/60	31 587	kronor
1960/61	37 405	»
1961/62	35 325	»
1962/63	29 605	»
1963/64	30 830	»

Inkomstmedeltalet för de fem budgetåren utgör 32 950 kronor.

Riksarkivet har i underdånig skrivelse den 27 februari 1959 framhållit de instruktionsenliga förpliktelser — beräknade till omkring 30 % av arbetsbördan — för vilkas fullgörande ersättning icke rimligtvis kan utgå men vilka ändock måste beaktas, då det gäller att bedöma det ekonomiska utfallet av verksamheten. För de senare åren bör i detta hänseende särskilt nämnas den av Kungl. Maj:t år 1961 anbefallda och alltjämt pågående utredningen angående rikets vapen och flagga m. m. Statsrådet och chefen för justitiedepartementet har i sina direktiv anbefallt samråd mellan utredningsmannen och statens heraldiska nämnd, där statsheraldikern är föredragande. Denna utredning har bedömts vara av ett sådant allmänt intresse, att därav föranledda undersökningar och överläggningar måste ges företräde, även om detta skulle inkräkta på den heraldiska sektionens mer påtagligt givande värv.

Behovet av kommunala vapen är — såsom framgår bl. a. av riksarkivets

underdåniga skrivelse den 14 oktober 1959 (s. 12) — allttjämt så stort, att det ännu kan beräknas ge arbete för decennier. Den omständigheten, att inför den planerade ändringen av kommunindelningen en viss avvaktande hållning kunnat förmärkas hos kommunerna i fråga om anskaffande av vapen (jfr Årsberättelse för riksarkivets heraldiska sektion 1962, Riksarkivets meddelanden för år 1962, s. 70), har visserligen förorsakat en tillfällig minskning av inkomsterna. Det må i detta sammanhang framhållas, att heraldiska sektionens ärenden är av mångskiftande art och växlar allt efter samhällets behov. Vid de på varandra följande utredningarna om statens heraldiska verksamhet har det kunnat konstateras, att arbetsuppgifterna ständigt gett full sysselsättning. Om en sektor minskat, har en annan ökat. Riksarkivet, som har goda möjligheter att bedöma detta, har för sin del funnit, att statsheraldikerns tjänstegöromål icke medgivit honom att fullgöra arbetsuppgifter inom riksarkivet i övrigt (jfr Kungl. Maj:ts instruktion för riksarkivets heraldiska sektion och statens heraldiska nämnd den 5 juni 1953, SFS nr 529, 5 § e).

I motionen karaktäriseras det som ett märkligt förhållande, att den tjänsteman, som förestår riksarkivets heraldiska sektion »enligt allmänt tillgängliga matriklar för enskilt ordenssamfund innehar heraldiskt uppdrag, för vilket enligt uppgift särskild ersättning utgår». Det åsyftade uppdraget torde vara statsheraldikern Scheffers deltagande såsom extra ledamot av Svenska Frimurare Ordens logedirektorium (Matrikel över Svenska Frimurare Orden arbetsåret 1964—1965, del I, sid. 9) för handläggande av vissa interna heraldiska frågor. För detta utgår icke och har aldrig utgått någon ersättning till den extra ledamoten. Den av motionärerna åberopade uppgiften är alltså felaktig. När heraldiska sektionen upprättat vapen för loger och föreningar inom Frimurare Orden har dessa erlagt betalning till statsverket enligt gällande taxa.

Det ligger i sakens natur, att något särskilt tillstånd icke kan erfordras för Scheffers nyssnämnda ledamotskap. Däremot har Scheffer efter gjord ansökning, över vilken riksarkivet avgivit utlåtande, erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att med sin tjänst förena ett förordnande som protokollsekreterare i riksmarskalksämberet, det av motionärerna åsyftade ämbetsverket (ämbetskrivelse i ecklesiastikdepartementet den 16 mars 1962). Som bekant är för medgivande till extra uppdrag alltid en förutsättning, att detsamma icke inkräktar på fullgörandet av de ordinarie arbetsuppgifterna. Då detta uppdrag, såsom i ansökningen framhållits, i väsentlig grad avser ämbetsarkivets ordnande och vård anknyter det nära till Scheffers anställning i riksarkivet. Det brukar anses lämpligt, att tjänstemännen i riksarkivet genom uppdrag av sådan art får kunskap om arkiv utanför detsamma. Sedan ordnandet av riksmarskalksämberets arkiv slutförts, kommer Scheffer att frånträda det innehavda förordnandet med nästkommande juni månads utgång.

Motionärerna har särskilt uppmärksammat statsheraldikerns deltagande i utländska heraldiska sammankomster o. d. — enligt riksarkivets mening betydelsefullt för det internationella samarbetet. Det åligger statsheraldikern enligt instruktionen (SFS 1953 nr 529, 4 § j) att följa heraldikens utveckling i sådana främmande länder, som härvid kan komma i betraktande. Heraldikens internationellt erkända ställning som en av historiens hjälpvetenskaper gör för övrigt detta ofrånkomligt. I enlighet härmed har han vid sidan av den självfallna kontinuerliga kontakten med den of-

ficiella heraldikens företrädare i grannländerna sedan 1953 deltagit i de internationella kongresserna för genealogi och heraldik med eller utan statligt resebidrag, såsom framgår av nedanstående tabell:

Rom och Neapel	1953	800	kronor
Madrid	1955	1 000	»
Bryssel	1958	—	
Edinburgh	1962	900	»
Haag	1964	650	»
			<hr/>	
Summa			3 350	kronor

Resebidragen har i dessa fall beräknats att täcka 2/3 av omkostnaderna, medan sökanden själv haft att svara för resten. Enligt riksarkivets uppfattning utgör deltagandet i dessa kongresser en integrerande del av statsheraldikerns verksamhet och borde följaktligen såsom fallet är för riksarkivet i övrigt likställas med tjänsteresa. Det kan tilläggas, att statligt bidrag till den internationella kongressen i Stockholm 1960, i vilken statsheraldikern deltog i egenskap av generalsekreterare, icke kunde erhållas, utan att kostnaderna helt bestreds av medel, som ställts till förfogande av enskilda personer och sammanslutningar. (Jfr motion 1959: II: 73.)

Motionärerna har slutligen i sin hemställan ifrågasatt, om icke kostnaderna för den statliga heraldiska verksamheten skulle kunna nedbringas genom att densamma omorganiserades efter mönster från förhållandena i Danmark.

Detta förslag tager icke hänsyn till det verkliga förhållandet. Medan den svenska organisationen utgör resultatet av en mycket lång utveckling, som fört fram till de heraldiska ärendenas enhetliga handläggning, innebär den danska konsulentinstitutionen ett år 1935 begynt första försök från statens sida att få ett grepp om utvecklingen på detta område.

Så sent som år 1959 gjordes en grundlig utredning angående den nya heraldiska organisationen utan att enighet kunde nås om något alternativ till den nuvarande ordningen. Riksarkivet, som vidhåller sina därvid framförda synpunkter, vilka understöddes av statens heraldiska nämnd, kan icke finna annat än att önskemålet om en förnyad utredning är för tidigt väckt. Riksarkivet ställer sig bestämt avvisande till en omorganisation av den statliga heraldiska verksamheten i den av motionärerna antydda riktningen.

Utskottet vill erinra om sina tidigare ställningstaganden till yrkanden rörande omorganisation av den heraldiska verksamheten, senast i utlåtandet nr 47 år 1961 s. 3 och 4. Härvid underströks bl. a., att utskottet betraktade den år 1953 beslutade organisationen av den heraldiska verksamheten som ett provisorium och att utskottet förutsatte att Kungl. Maj:t i lämpligt sammanhang skulle upptaga detta ärende till förnyat bedömande. Utskottet vidhåller sin uppfattning, att den här berörda organisationsfrågan bör få sin definitiva lösning. Motionärernas förslag om ny utredning kan utskottet emellertid inte ansluta sig till. Utskottet anser sig inte heller kunna ta ställning till frågan om den heraldiska verksamheten bör organiseras efter mönster av den danska organisationen, ett förslag som framförts i motionen.

Utskottet hemställer därför,

att motionen II: 327 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 november 1965

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Närvarande: se under utlåtandet nr 148; dock att herr Nils-Eric Gustafsson deltagit i stället för herr Ivar Johansson.

Reservation

av herr *Ståhl*.